

ŠKOLA HROU

Text: Veronika Váľková

Všimli jste si někdy, jak rádi lidé vytrhávají věci z kontextu? Jak rádi slyší jenom to, co chtějí? Jak rádi si dělají úsudek jen podle nadpisu článku či názvu knihy nebo filmu? Chudák Komenský by o tom mohl povědět své. Zeptejte se kohokoli, co se mu vybaví, když se řekne Komenský, a uslyšíte škola hrou. No buďtež. Když se ovšem zeptáte, co se za těmi dvěma slovy skrývá, dozvíte se s železnou pravidelností, že děti si mají ve škole hrát nebo že se mají učit tím, že si hrají. Kdyby Jan Amos takovou dezinterpretaci slyšel, asi by hořce zaplakal. Protože jeho škola hrou, schola ludus, to byl soubor divadelních her, které měly žákům pomoci zlepšit se v latině tím, že se naučí texty svých rolí a s porozuměním je pak přehrají.

Možná by se rovnou zeptal, proč se ze všech jeho myšlenek ujala právě a jedine zrovna tahle.

Vždyť on moudrých postřehů svěřil péru tolik! Jen tak namátkou:

Chlapec, i když vypadá jako andílek, přece potřebuje rákosku.

Naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest, jež pouze ukazují, kam jít, ale samy nejdou.

Od žáka se požaduje učenlivost, jež spočívá v tom, aby mohl, dovedl a chtěl být vyučován.

Student má mít leb ocelovou a zadek olověný.

Z čehož je patrné, že ani učitel národů si nemyslel, že škola by měla být nějaká neutuchající zábava, že by se neměla udržovat kázeň nebo že by žáci neměli při vzdělávání vyvíjet nějaké úsilí.

Samozřejmě že představa, že se dítě ve škole naučí vše při veselých hrách a ani si nevšimne, že se učí, je lákavá. Dítě to bude bavit, bude se do školy těšit. Nikomu, rodi-

Schola ludus, to byl soubor divadelních her, které měly žákům pomoci zlepšit se v latině tím, že se naučí texty svých rolí a s porozuměním je pak přehrají.

čům ani učitelům, se přece nelíbí, když dítě chodí do školy s odporem.

Ale.

Ale škola je povinnost.

Lakovat to na cokoliv jiného je špatně. Škola je povinnost a dítě tuto povinnost dostává ve věku, kdy je na ni dostatečně zralé. Kdy si již dobře uvědomuje, že něco dělat musí, něco nesmí, něco může počkat. A nebo by na ni dostatečně zralé být mělo. Jak to, že stále více dětí potřebuje odklad nástupu školní docházky? Za svou praxi jsem se setkala pouze s jedním chlapcem (maturoval v roce 1999), který šel do školy o rok dřív. Přitom v 60. a 70. letech to bylo pomalu stejně časté jako dnes odklad. Jak to, že dříve byly pro školní docházku zralé pětileté děti a dnes až sedmileté?

Škola je povinnost, kterou dítě dostává místo toho, aby pomáhalo v hospodářství nebo se staralo o mladší sourozence. Sedmiletý chlapec byl ve středověku pokládán za natolik soběstačného, že se mohl stát pážetem na královském hradě, sedmiletý chlapec v dnešním Egyptě zvládne nejen jezdit na koni, ale ještě vést za uzdu čtyři další, pětiletá mongolská holčička na koni zažene stádo do ohrady. A věřte mi, kdyby se vzal náš český kojenec z 21. století a přenesl se až do středověku, na egyptský venkov, či do mongolských stepí a vyrostl tam, zvládal by ty koně i pážecí službu úplně stejně.

Naše děti mají stejné schopnosti, dokážou unést stejnou zodpovědnost jako dříve. Ale společnost jim ji proti jejich vůli odpirá. Kolikrát jste byli svědky situace, kdy tří- nebo čtyřleté dítě zoufale volá na tatínka nebo na maminku já to umím! já to umím!, a rodič mu to stejně nedovolí. Přitom nejde o zapalování plynového sporáku nebo startování auta, ale třeba o táhnutí sáněk po zasněženém chodníku.

Škola je také příprava na budoucí povolání. A to neznamena jen načerpání vědomostí. To znamená i získání určitých návyků, smyslu pro povinnost, schopnost něco překousnout, udělat i to, co mě nebaví, protože prostě musím, a udělat to teď, i když se mi nechce. Každý zaměstnavatel toto po svých zaměstnancích bude chtít, a každý soukromý podnikatel toto bude chtít sám od sebe. A rodič, který chce své dítě opravdu dobře připravit do života, by měl po škole vyžadovat, aby mu pomohla potomka takhle vychovat.

Koneckonců, kde jste četli práce hrou?

Autorka je spisovatelkou a učitelkou na gymnáziu.